

XVI. Benedek pápa

A bölcsek

Őszentsége XVI. Benedek pápa homíliája 2013. január 6-án, vízkereszt ünnepének miséjén a vatikáni Szent Péter-bazilikában.

Kedves testvérek és nővérek!

A hívő és imádkozó Egyház számára a napkeleti bölcsek, akik a csillag vezetésével megtalálták az utat a betlehemi jászolhoz, csak egy nagy processzió kezdete, amely végighúzódik a történelmen. Ezért a liturgia a bölcsek útjáról beszámoló evangéliumot Izaiás 60. fejezetének ragyogó prófétai látomásával és a 72. zsoltárral együtt olvassa, melyek merész képekkel festik a népek zarándoklatát Jeruzsálem felé. Ahogy a pásztorok mint a jászolban fekvő kised első látogatói Izráel szegényeit testesítették meg s általánosabban azokat az alázatos lelkeket, akik bensőleg nagyon közel élnek Jézushoz, úgy ezek a keletről származó emberek a népek világát testesítik meg, a pogányok Egyházát, azokat az embereket, akik minden korban útnak indultak a betlehemi Gyermekhez és tisztelték benne az Isten fiát s leborultak őelőtte. Az Egyház Epifániának, az Istenség megjelenésének nevezi ezt az ünnepet. Ha meggondoljuk azt a tényt, hogy mindenféle származású, bármely földrészen élő, különböző műveltségű, észjárású és életmódú emberek a kezdet kezdetétől fogva úton voltak s vannak Krisztushoz, akkor valóban azt mondhatjuk, hogy ez a zarándoklat s ez a találkozás Istennel a Gyermek alakjában Isten jóságának és emberszeretetének epifániája. (vö. Tt 3,4)

Egy, Boldog II. János Pál pápa megkezdte hagyomány szerint vízkereszt ünnepén egyben azt a napot is üljük, amikor püspökszentelésben részesül négy pap, akik mostantól fogva különböző funkciókban együttműködnek a pápai szolgálattal, Jézus Krisztus egyetlen Egyháza egységéért a részegyházak sokaságában. Nyilvánvaló kapcsolat van e püspökszentelés és a népek Jézus Krisztushoz való zarándokútjának témája között. A püspök feladata nem csak az, hogy a többiekkel együtt menjen az úton, hanem hogy előttük haladjon és mutassa az irányt. De ebben a liturgiában egy konkrétabb kérdéstről szeretnék elmélkedni veletek. Máté elbeszéléséből valamiképpen biztosan elképzelhetjük, miféle emberek lehettek azok, aki a csillag jelét követve útnak indultak, hogy megtalálják azt a Királyt, aki majd nem csak Izráelnek, hanem az egész emberiségnek újfajta királyságot alapít meg. Miféle emberek voltak tehát? És azt is megkérdezhetjük, hogy —az idők és a feladatok különbözősége ellenére meg-

pillanthatunk-e bennük valamit abból, hogy mi a püspök, és hogy hogyan kell végrehajtania a feladatát.

Ezek az emberek, akik elindultak az ismeretlen felé, mindenesetre nyugtalan szívűek voltak. Nyugtalan keresés hajtotta őket Isten felé és a világ üdvössége után. Várakozás töltötte be őket, nem elégedtek meg biztos jövedelmükkel és a társadalomban elfoglalt, biztosan tiszteletre méltó helyükkel. Valami nagyobb valóságot kerestek. Biztosan tanult emberek voltak, komoly ismeretekkel a csillagokról, és valószínűleg a filozófiában is képzettek voltak. De ők nem csak sokféle dolgot akartak tudni. Mindenekelőtt a lényegét akarták tudni. Azt akarták tudni, hogy hogyan boldogulunk emberi létezésünkben. És ezért tudni akarták, hogy Isten létezik-e, és hogy hol és hogyan létezik. Vajon törődik-e velünk, és hogyan találkozhatunk vele? Nem csak tudni akartak. Meg akarták ismerni az igazságot önmagunkra és Istenre és a világra vonatkozóan. Külső zarándoklatuk az ő belső utazásuknak, szívük belső zarándoklatának a kifejezése volt. Olyan emberek voltak, akik Istent keresték és végső soron úton voltak őfelé. Istenkeresők voltak.

Itt jutunk el ehhez a kérdéshez: miféle ember kell legyen az az ember, aki kézrátétellel püspökké szenteltetik Jézus Krisztus Egyházában? Azt mondhatjuk, hogy mindenekelőtt Istennel kell törődnie, mert csak akkor törődik igazán az emberekkel. Másfelől azt is mondhatnánk, hogy a püspöknek szívén kell viselnie az embereket, meg kell érintse az emberek sorsa. Másokért élő embernek kell lennie. De csak akkor lehet igazán az, ha Isten által meghódított ember, ha az Isten iránti nyugtalanság Isten teremtménye, az ember iránti nyugtalansággá válik benne. Mint a napkeleti bölcsek, a püspök sem lehet olyasvalaki, aki csak teszi a dolgát és nem akar mást. Nem, őt Istennek az ember iránti nyugtalansága kell, hogy szorongassa. Úgymond, Istennel együtt kell gondolkodnia és éreznie. Nem csak az emberben van veleszületett nyugtalanság Isten iránt, hanem ez a nyugtalanság részesedés Istennek irántunk való nyugtalanságában. Mivel Isten nyugtalan velünk szemben, követ minket még a jászolba, még a keresztre is: „Engem fáradtál keresve, / értem szálltál a keresztre, / annyi munkád kárba esne” [ford. Babits Mihály], imádkozik az Egyház a *Dies irae*-ben. Az emberek Isten iránti nyugtalansága és ennél fogva Istennek az ember iránti nyugtalansága nem szabad, hogy békén hagyja a püspököt. Erre gondolunk, amikor azt mondjuk, hogy a püspöknek mindenképp a hit emberének kell lennie. Mert a hit nem más, mint Isten által belsőleg megérintettnek lenni, ami végigvezet minket az élet útján. A hit von bennünket az Isten nyugtalansága általi megragadottság létállapotába, és az tesz minket zarándokká, akik belsőleg úton vagyunk a világ igazi Királya felé és az ő ígérete felé, amellyel igazságosságot, igazságot és szeretetet ígért. Ezen a zarándoklaton a püspöknek elől kell haladnia, vezetőnek kell lennie, aki megmutatja az embereknek a hit, a remény és a szeretet felé vezető utat.

A hit Isten felé vezető belső zarándoklata mindenekelőtt az imádságban megy végbe. Szent Ágoston egyszer azt mondta, hogy az ima végső soron nem más, mint Isten iránti sóvárgásunk aktualizálása és radikalizálása. „Sóvárgás” helyett úgy is fordíthatnánk a szót, hogy „nyugtalanság”, és azt mondhatnánk, hogy az ima leválaszt minket hamis kényelmünkről, az anyagi, látható valóságokhoz való ragaszkodásunkról, és Isten iránti nyugtalanságot ad, s éppen így nyitottságot és nyugtalanságot egymás iránt. A püspöknek mint Isten zarándokának mindenekelőtt az imádság emberének kell lennie. Állandó belső kapcsolatban kell lennie Istennel; lelkének egészen nyitva kell lennie Isten iránt. A saját szükségéit és mások szükségéit, ahogy a saját örömeit és mások örömeit is Isten elé kell vinnie, és így a maga módján kapcsolatot kell teremtenie Isten és a világ között közösségben Krisztussal, hogy Krisztus fénye ragyoghasson a világban.

Térjünk vissza a napkeleti bölcsekhez! Ők is mindenekfelett a bátorság, a hit bátorságának és alázatának emberei voltak. Bátorságra volt szükségük, hogy a csillag jelét úgy fogják föl, mint parancsot, s elinduljanak, elmenjenek az ismeretlen, a bizonytalan felé, rejtett veszélyekkel teli utakon. El tudjuk képzelni, hogy döntésük gúnyt váltott ki: a realisták megvetését, akik csak gúnyolni tudják az efféle emberek álmodzásait. Aki ilyen bizonytalan ígéretek alapján indul neki, mindent kockáztatva, csak nevetségesnek tűnhet. De ezeknek az embereknek, akiket Isten belül megérintett, fontosabb volt az az isteni jelzések szerinti út, amelyet ő mutatott nekik, mint a nép véleménye. Az igazság keresése többet jelentett nekik, mint a világ gúnyja, még ha látszólag okos is az.

Hogy is ne gondolhatnánk ebben a helyzetben egy püspök feladatára a mi időnkben? A hit alázata, a minden korok Egyháza közös hitével való hives alázata ismételten ellentétben áll azok uralkodó okosságával, akik ahhoz ragaszkodnak, ami biztosnak látszik. Aki éli és hirdeti az Egyház hitét, sok ponton nem felel meg az uralkodó véleményeknek napjainkban sem. A ma széltebenhosszában uralkodó agnoszticizmusnak saját dogmái vannak és rendkívül intoleráns bármivel kapcsolatban, ami megkérdőjelezi őt és megkérdőjelezi a mércéit. Ezért az a bátorság, hogy ellentmondjon az uralkodó irányzatoknak, ma különösen sürgető a püspöktől. Bátornak kell lennie. És ez a bátorság és erő nem abban áll, hogy agresszíven odaüt, hanem inkább abban, hogy hagyja magát megütni, és hogy rendíthetetlen az uralkodó vélemények mércéivel szemben. Az a bátorság, hogy szilárdan megálljon az igazságban, elkerülhetetlen követelmény azokkal szemben, akiket az Úr küld, mint juhokat a farkasok közé. „Aki az Urat féli, nem fél semmitől”, mondja a Sirák fia könyve (34,16). Az istenfélelem megszabadít bennünket az emberektől való félelemtől. Szabaddá tesz.

Ebben az összefüggésben jut eszembe egy epizód a kereszténység kezdetéről, amelyet Szent Lukács beszél el az Apostolok Cselekedeteiben. Gamáliel beszéde után, aki azt tanácsolta, hogy ne alkalmazzanak erőszakot a Jézusban

hívók születő közössége ellen, a Szanhedrin hívatta az apostolokat, és megkorbácsoltatta őket. Ezután megtiltotta nekik, hogy a Jézus nevében prédikáljanak, és szabadon bocsátotta őket. Szent Lukács így folytatja: „Amint elhagyták a tanácsot, örvendtek, hogy méltóknak ítéltettek gyalázatot szenvedni a Jézus nevéért. És nem szűntek meg mindennap ... tanítani és hirdetni Jézust mint Messiást.” (Act 5,40 skk.) Az apostolok utódainak is számítaniuk kell arra, hogy ismételten meg is verik őket az éppen akkori módszerekkel, ha továbbra is hallható és érthető módon hirdetik a Jézus Krisztus evangéliumát. Akkor örülhetnek, hogy méltóknak ítéltettek érette szenvedni. Természetesen, mi is, mint az apostolok, szeretnénk meggyőzni az embereket és ebben az értelemben megszerezni a jóváhagyásukat. Természetesen nem provokálunk, hanem épp ellenkezőleg, mindenkit hívunk, hogy lépjenek be annak az igazságnak az örömébe, amely megmutatja az utat. Az uralkodó vélemények jóváhagyása azonban nem az a mérce, amelynek alávetnénk magunkat. A mi mércénk maga az Úr. Ha az ő ügyét védjük, Istennek hála, mindig megnyerünk másokat az Evangélium útjának. De elkerülhetetlenül meg is vernek azok, akik életükkel szemben állnak az evangéliummal, és akkor hálásak lehetünk, amiért méltóknak ítéltetünk, hogy osztozzunk a Krisztus szenvedésében.

A bölcsek követték a csillagot, és így értek Jézushoz, a nagy fényhez, amely megvilágosít mindenkit, aki e világba jön. (vö. J 1,9) Mint a hit zarándokai a bölcsek maguk is a történelem egén ragyogó csillagokká lettek, és mutatják nekünk az utat. A szentek Isten igazi csillagképei, akik megvilágítják e világ éjeit, s vezérelnek minket. Szent Pál a Filippiekhez írott levelében azt mondta híveinek, hogy mint csillagoknak kell ragyogniuk a világban. (vö. 2,15)

Kedves barátaim, ez igaz ránk is. Mindenekelőtt rátok igaz, akiket most Jézus Krisztus Egyházának püspökeivé szentelünk. Ha Krisztussal éltek, újra hozzá kötve a Szentségben, akkor ti is bölcsek lesztek. Akkor csillagokká lesztek, akik az emberek előtt haladnak és megmutatják nekik az élet helyes ösvényét. Itt most mi mindnyájan imádkozunk értetek, hogy az Úr töltsön meg titeket a hit és a szeretet fényével. Hogy Istennek az ember iránti nyugtalansága titeket is megérintsen, hogy mindenki megtapasztalhassa az ő közelségét, és megkapja az ő öröme ajándékát. Imádkozunk értetek, hogy az Úr mindig adja meg nektek a hit bátorságát és alázatát. Kérjük Máriát, aki megmutatta a bölcseknek a világ új királyát (vö. Mt 2,11), hogy mint szerető anya mutassa meg Jézus Krisztust nektek is, és segítsen, hogy vezetőik legyetek a hozzá vezető út úton. Amen.

Ford. Déri Balázs

Az olasz szöveg eredetije: http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/homilies/2013/documents/hf_ben-xvi_hom_20130106_epifania_en.html